

מראי מקומות- סנהדרין כ"ב

- (א) בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל, וכו'-
ע' בפאר הדור להרמב"ם (סי' ז') שכ' דכיון
דהתורה ניתנה לישראל באשורית, ובכתב
אשורית נכתבה לוחות הברית, א"כ מגונה
הוא להשתמש בה אלא בכתבי הקודש.
ומימי קדם הי' ישראל נזהרין בזה, והיו
כותבים חיבוריהם וכתביהם הכל בכתב עברי.
וע' ברמ"א (יו"ד רפ"ד, ב') שהביא דעה זו
להלכה, דאין לכתוב דברים של חול בכתב
אשורית. [ואין ברור לי כוונת הרמב"ם, אם ס"ל דרק בדברי חול
נאמר, או אפי' בדברי תורה, חוץ מכתבי הקודש].
- (ב) ואידך, האי שויתי מאי דריש ביי- כ'
המהרש"ל, דאין לפרש ד"ואידך" היינו מי
שאינו דורש את משנה התורה הזאת לב'
תורות, (א) דמה בכך, עכ"פ לענין ספר תורה
הראשון יש לדרוש שויתי, דצריך להיות עמו
תמיד, (ב) האם יש מי דס"ל דאין המלך צריך
לכתוב ב' תורות, הרי א"כ מ"ש מלך מהדיוט,
דג"כ צריך לכתוב ס"ת לנפשו. ועוד, מה
דאמרי' לעיל דילפי' מוכתב את משנה
התורה הזאת, היינו שצריך הוא לכתוב
בעצמו, ולא ליקח ס"ת של אחר. ולכן פי'
דדריש את משנה התורה הזאת, דהיינו
דשינה הכתב באופן שיכתוב בכתב דקה,
ועי"ז יהי' יכול לכתוב ס"ת קטנה כעין קמיע,
ויהי' עמו תמיד בזרועו, וכדכתי' שויתי.
ועכשיו שפיר פריך, למאן דלא דריש את
משנה התורה הזאת לשינוי כתב, א"כ אין
מקור לומר דצריך לכתוב ס"ת כעין קמיע,
וא"כ אין דריש שויתי. וע"ע במהרש"א במה
שהשיג על המהרש"ל, ובמה שפי' באו"א.
- (ג) אמרה ננסבן- העיר בשו"ת חתם סופר
(אה"ע קנ"א, ד"ה מכל הלין), מה תועלת
יהי' לאבישג ע"י נישואין אלו, הרי לא יהי'
יכול דוד לבא עליו, כיון דהרופאים אמרו
שצריך דוקא נערה בתולה שתהי' לו לסוכנת,
ואם בא עליו, שוב לא תהי' בתולה, ודוחק
לומר שישמש עמה שלא כדרכה או בהטיי'.
ולכן כ' דבאמת לא הרויחה כלום ע"י
הנישואין אלא שיקרא שמו עליה.
- (ד) אמר לה אסירת לי- פרש"י, משום שכבר הי'
לו י"ח נשים. והק' בחי' הר"ן, וליסבה
לפילגש. והביא מי שתי' דהאיסור לישא יותר
מי"ח כולל פלגשים, וכ' שכן ס"ל להרמב"ם.
אולם הק' ע"ז מהא דדוד נשא רצפה בת אי',
ואין לומר דנשאה בחופה וקידושין, דא"כ
נמצא דהי' לו שבע, ואח"כ אמר לו הנביא
כהנה וכהנה, וא"כ יהי' לכאו' מותר בכ"א.
אע"כ דנשאה שלא בחופה וקידושין, ולא
היתה בהחשבון כלל, כיון שהיתה פלגש,
ופלגשים אינם נכללים בחשבון של י"ח.
וא"כ הדרה קו' לדוכתי', למה לא נשאה דוד
אבישג לפלגש. ותי' דאה"נ, אם היתה אבישג
נתרצית בזה, שפיר הי' יכול לנושאה בתורת
פלגש, אבל היא היתה רוצה להיות אשתו
גמורה, ולא רק פלגש, וזה לא הי' שייך לו
לעשות.
- (ה) התירו לו לייחד- פרש"י אע"פ שכבר נאסר
יחוד עם הפנוי, מ"מ התירו לו. וכ'
המהרש"א דמה שהתירו לו לייחד, אע"פ
דמבואר לקמן (עה). דאפי' לספר עם פנוי'
מאחורי הגדר הוי יהרג ואל יעבור, היינו
משום גדר ערוה, שלא יהיו בנות ישראל
פרוצות, דשם עביד הכי לשם זנות, אבל בדוד,
שלא עביד הכי אלא שתהא לו כסוכנת, מותר.
- (ו) אין אשתו של אדם מתה אא"כ מבקשין ממנו
ממון ואין לו- פרש"י בזבחים (כט:). דהיינו
ממון שגזל. ובשטמ"ק שם בשם הגליון כ'
דהיינו דמבקשין ממנו ממון, ואומר דהכל
משועבד לכתובת אשתו, וגם היא אומרת
דאין לו. אולם ע' בתוס' בר"ה (ו. ד"ה אא"כ)
שחולק על רש"י, וס"ל דמיירי בממון שנדר
ולא שילם (וע' בדברינו שם באריכות לענין
מתי חל העונש).
- (ז) קשה לזווגם כקריעת ים סוף- הרבה פשטים
נאמרו בזה, וע' דבר נחמד בהערוך לנר כאן,
דכ' לפרש ע"פ הא דא' בפ"ב דנדה,
דהמלאך אומר חכם או טפש, וכו', ולא אמר
צדיק או רשע, משום דהכל בידי שמים חוץ
מיראת שמים. ואף דהקב"ה יודע הכל, מ"מ

בחי' אגדות להמהר"ל שם דג"כ פי' על דרך זה, ועפ"ז ביאר הא דקשה לזווג דוקא בזווג שני, דאם א' מהן אינו ראוי לזווג האמיתי, אז הש"י מסלק א' מן הזווג הראשון עד שמחבר הזווג השני אשר ראוי להיות ביחד. וא"כ, כמו דהי' קשה לאבד המצריים ולהציל ישראל, רק דלא הי' אפשר להציל ישראל אלא ע"י איבוד מצרים, ודבר זה קשה בעיני ד', כן ק' לאבד א' מזווג הראשון כדי לחבר הזווג השני. **אולם** ע' בתוס' שאנן שם שכ' שבין אם הוא בחור או היא בתולה הוי זווג ראשון, ומבואר מדבריו ג"כ דלא כהבנת היעב"ץ והמהר"ל בזוג ראשון ושני, אלא כהבנת תוס'. וכן מבואר בתוס' הרא"ש שם, דכ' דמיירי בשני לשניהם, דאילו ראשון לא' מהם הרי הוא נגזר לו קודם יצירתו. וגם מבואר מתורא"ש דס"ל שאין הכל תלוי בהזכר, ודלא כתוס' שם, אלא דלכל מי שזהו זווג ראשון נגזר קודם יצירתו.

אי הכי האידנא נמי העיר בחי' הר"ן דלכא' האי אי הכי אינו מתפרש כמו אי אמרת בשלמא, דלכא' הוי קו' מ"מ, דמאיזה טעם שהוא אינו יכול לגדל פרע ראשו, יש להק' דאי הכי האידנא נמי. ותי' דמעיקרא הי' סובר הגמ' דמה דכהן הדיוט צריך לספר כל שלשים יום, אינו משום מצות התורה, אלא דרך כבוד בעלמא, וכמו במלך וכהן גדול. וא"כ הק', דבשלמא אם לאו מצוה דאורייתא הוא, אלא משום הדור וכבוד, היינו דאיכא למימר דדוקא בזמן ביאת מקדש חייבין לספר, אבל האידנא דלאו זמן ביאה שרי. אבל אם אמרי' דמצוה דאורייתא הוא, א"כ האידנא נמי לחייבו.

אי הכי, האידנא נמי הק' ר' יונה, דלמא אה"נ דרבנן אסרי, ומה שאין מקפידין על זה האידנא, היינו משום הא דרבי לענין יין, וה"ה לתספורת. ולכן כ' לפרש הכי, א"ה כיון דנפקא לן מקרא, האידנא נמי לא לרבי, ואנן חזינן דמרבה. ומשני דומיא דשתויי יין, כלומר, כי היכי דכהנים שותים יין האידנא, ה"ה דאין מקפידין על תספורת. ומקשה, והתניא רבי אומר וכו', כלומר, הא כל ההיתר לשתות יין האידנא הוא מחמת רבי, ולכא' גם רבי התיר רק משום דיין הוא חיי נפש,

לא רצה לגלות מחשבתו בזה. והנה, בקריעת ים סוף טענו המלאכים דהללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, והציל אותן הקב"ה משום דידע דעתידין לחזור למוטב ולקבל התורה. והי' צריך בזה לגלות דעתו לענין צדיק ורשע כדי לפרש למה הציל ישראל ולא המצריים. ובדומה לזה בזיווגים, דהא מזווגין לאדם כפי מעשיו, דאם היום צדיק ולמחר נעשה רשע, א"כ יהי' צריך זיווג רשעת לפי מעשיו, וכן איפכא. וא"כ, נמצא דגם בזה צריך הקב"ה לגלות עתידות מענין רשע וצדיק, ולכן קשה (שהרי אין הקב"ה רוצה לגלות דעתו בענין צדיק או רשע), כמו שקריעת ים סוף הי' קשה מטעם זה.

ח) בת פלוני לפלוני- ע' בשמונה פרקים להרמב"ם (פרק ח', אות ד'), שהעיר דהא נישואין מצוה הוא, ואיך אמרי' דנגזר שבת פלוני לפלוני, הרי אין מכריחין אותו לעשות מצוה מן המצוות. ואם נישואי איסור הם, א"כ הרי נמצא דנגזר עליו לעשות עבירה, וזה ג"כ לא יתכן. וע"ש באריכות, וע"ע בתשו' הרמב"ם (מהדר' בלאו, סי' תל"ו, ובהוצאת מכון ירושלים סי' כ"ג) שג"כ עמד על סוגיין, וע"ש איך שביאר הגמ' כאן. וע"ע בדרשות הר"ן (דרוש ב'), שכ' דרבקה לא נפלה ליצחק במקרה, ומשמע דבדרך כלל שייך שיהי' נישואין בלא גזירה (וע' בדרשות הר"ן הוצאת ארטסקרול לאחי ר' יהודה מאיר נ"י, בהע' 94 בענין זה באריכות). וע"ע בחי' הר"ן במו"ק (יח:) שכ' ליישב קו' הרמב"ם הנ"ל, די"ל דהאדם שנוטה מדעתו לישא אשה, יבררו לו אשה פלונית מן השמים, ואע"פ שאותה ברירה קודמת ליצירתו ולבחירתו, הר"ז כגזירת בין הבתרים על גלות מצרים, וכו' נויש לע', לפי"ז למה לא הי' שייך גם לגזור הנישואין ע"פ מעשים, כיון דידוע לפניו יתברך אם יצדק או לא, וצ"ע.

ט) הא בזווג ראשון הא בזווג שני- בביאור הא דזווג ראשון ושני, ע' בהג' יעב"ץ בסוטה (ב.), שכ' דבאמת זוג ראשון ושני אין כוונתו לאשתו ראשון ולאשתו שני, אלא הביאור הוא שזווגו האמיתי היא הנקראת זווג ראשון, ופעמים אינו נושא הזיווג ראשון שלו, אם מקלקל מעשיו, וכדו', ובכה"ג נושא זיווג שני שלו, דלא היתה ראוי' לו מתחלה. וע'

כסום יכסמו בלשון רבים כתי'. **וע"ע**
ביד רמה שכ' דקרא על לעתיד לבא כתי', מה
שמצוה היום בכ"ג, לעתיד לבא יהי מצוה
בכל הכהנים.

אבל בפריעת הראש י"ל דגם רבי מודה
דאסור. והוא השיב לו דאדרבה, אפי' רבנן
דאסרי ביין הכא שרו [נצריך לדחות לפי"ז לשון הגמ'
"מכלל דרבנן אסרי", וצ"ע].

יב) מה שתויי יין במיתה אף פרועי ראש במיתה-
הק' החי' הר"ן, למה צריכין למילף פרועי
ראש במיתה מדברי קבלה, הא מקרא מלא
דיבר הכתוב, ראשיכם אל תפרעו וכו', ולא
תמותו, הא אם יפרעו ימותו. ותי' דההיא
צוואה לא היתה לדורות אלא הוראת שעה
לבני אהרן, אבל לדורות לא היינו יכול לילף
משם דהמגדל שער ראשו במיתה (ולא רק
החיוב מיתה, אלא כל האזהרה הוא ג"כ נלמד
רק מדברי קבלה, לפי שמן התורה לא הי'
אסור אלא בתורת הוראת שעה).

יג) ובעינן כהן הראוי לעבודה וליכא - כ' התוס'
הרא"ש דאף דהכל טמאין, מ"מ לא בעו
לשהויי משום זה, שהרי טומאה הותרה
בצבור. וכ"כ הערוך לנר, אלא דהק' דהא לא
הותרה בצבור אלא טומאת מת, אבל שאר
טומאות לא הותרו, וא"כ, למה לא גזרו רבנן
גם שלא יגע כהן לשרץ ונבלה, ולא יטמא
בנדה, וכו', הרי יהיו אסורים לעבוד בבהמ"ק,
ויהי' חייבין בטבילה והערב שמש. ובין מה
שהגמ' תי' לחלק בין יין לפרועי ראש, דבין
גזרי' משום דלא אפשר לתקן עצמו מיד,
משא"כ פרועי ראש, דק' כנ"ל, דהא צריך
הערב שמש, ובין לפי מה שהגמ' תי' עוד,
דבפרועי ראש לא גזור משום דאינו מחלל
העבודה, ק' מטומאה, דהא עבודה בטומאה
מחוללת, והניח בצ"ע.

יד) תספורת של כהן גדול- העיר בחי' הר"ן, הרי
קרא זו לכאור' מיירי בכל כהנים, דלא כ'
דבכהן גדול מיירי. וכ' דזה אינו, שהרי גם
אשכחן נמי בקרא זו דכתי' ואלמנה וגרושה
לא יקחו להם לנשים, כ"א בתולות, דע"כ
מיירי בכ"ג דוקא. ועוד, הא לכאור' מוכרח
דחיוב זה להסתפר הוא בכ"ג דוקא מיירי,
דאם הי' מצוה בכל כהנים, א"כ היתה
אומנות זו מתפשטת לכל, אלא ע"כ משום
שזה אינו מצוי פזר בן אלעשה את מעותיו.
אולם הוסיף הר"ן דרש"י חולק ע"ז, וס"ל אף
הכהנים ההדיוטות נכללו במצוה זו, דהא